

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Järjestö, työntekijät/työntekijät

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Hyvinvointialueella

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Huomioitanne [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmissa on kuvattu lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Opiskeluhuoltosuunnitelma on luonteva osa ko. hyvinvointisuunnitelmaa.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Ehdotus on kannatettava.

Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma mahdollistaa opiskeluhoollon palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen alueella. Siinä on tärkeää määritellä opiskeluhoollon palveluiden tuottamisessa tarvittavat henkilöstöresurssit. Opiskeluhoitosuunnitelma on hyvä liittää osaksi alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Ei kommentoitavaa.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Kyllä

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Esityksen mukaiset täsmennykset ovat tarpeellisia. Opiskeluhoollon kirjaamisen yhtenäistäminen ja tietoturvallisuuden tarkentaminen on keskeistä. Nykytilanteessa esimerkiksi tietojärjestelmät ovat hyvin erilaisia ja ne edellyttävät yhtenäistämistä hyvinvointialueella. Kirjaamiskäytäntöjen kehittäminen on helpompaa, kun kaikki opiskeluhoollon palvelut ja opiskeluhoollon työntekijät kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioon.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

Esitetyt muutokset ovat perusteltuja oppilaiden ja opiskelijoiden tietosuojan näkökulmasta.

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

Kyllä

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Terveydenhoitajaliitto pitää esitystä hyvänä.

On erittäin hyvä, että oppilaitoksen työntekijä voi olla yhteydessä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajaan ja lääkäriin psykologin ja kuraattorin lisäksi. Käytännössä nykyisinkin yhteydenotto tapahtuu kouluilla päätoimisesti työskentelevään kouluterveydenhoitajaan, joka ottaa yhteyttä oppilaan/perheen kanssa yhteistyössä muihin oppilashuollon työntekijöihin.

Käytännössähän varsin usein terveydenhoitaja saattaa konsultoida lääkäriä tai psykologia tai opettaja terveydenhoitajaa siitä, olisiko muun oppilashuollon henkilöstön näkökulmasta aihetta ottaa asia oppilaan kanssa puheeksi ja miten kannattaisi toimia.

Oppilaan tai opiskelijan suostumus yhteydenottoon vahvistaa heidän itsemääräämisoikeuttaan. Ongelmallista kuitenkin on edelleen, kuka ja miten arvioidaan lapsen tai nuoren itsenäinen päätöksentekokyky, jos hän ei halua opiskeluterveydenhuollon palveluihin tai ei anna lupaa ottaa yhteyttä vanhempiin. Oppilaalle on aina kuitenkin turvattava tuki ja apu.

Lähipalveluperiaatteen turvaaminen koko opiskeluterveydenhuollon (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori - ja psykologipalvelut) on opiskeluhuollon toimivuuden näkökulmasta erityisen tärkeää ja helpottavat hakeutumista palveluihin.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätkö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Esitysluonnos on hyvä ja lain tarkistaminen on tarpeellinen.

Yhteistyön varmistamiseksi on tärkeää, että kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä säädetään laissa. Kun opiskeluhuollon palvelut ehdotetaan nyt koottavaksi hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle, tulee jatkossakin varmistaa aukoton yhteistyö, tiedonkulku (salassapitosäädösten estämättä) ja erityisesti resurssit yhteistyöhön kuntien opetustoimen kanssa, sillä keskiössä on kuitenkin oppilas, oppilaan perhe sekä opetustoimen henkilöstö.

Mäenpää Tiina
Suomen Terveystenhoitajaliitto, STHL ry